

Examining the Characteristics of Effective Teachers in Terms of Curriculum Elements from the Perspective of Elementary School Principals in Urmia City

Elnaz Yousefi¹ , Davud Tahmasbzadeh Sheikhlar^{*2} , Sara Nikzad³

¹ Master's degree in Curriculum Planning, Faculty of Educational Sciences and Psychology, University of Tabriz.

² Professor, Department of Educational Sciences, Faculty of Educational Sciences and Psychology, University of Tabriz.

³ Master of Arts in Curriculum Planning, University of Tabriz, Tabriz, Iran.

[10.22080/dc.2026.30892.1099](https://doi.org/10.22080/dc.2026.30892.1099)

Date Received:

December 25, 2025

Date of sent to Review:

December 25, 2025

Date Revised:

February 3, 2025

Date Accepted:

February 4, 2025

Keywords:

Curriculum elements,
effective teachers,
elementary school

Abstract

The purpose of the present study was to examine the characteristics of effective teachers in terms of curriculum elements from the perspective of elementary school principals in Urmia city. The present research is applied in terms of purpose and qualitative in terms of research approach, and of the descriptive phenomenology type. The participants of the study were all elementary school principals in Urmia city, numbering 63 in the academic year 1403-1404. For selecting participants, purposeful criterion-based sampling was used, and sampling continued until sufficiency and theoretical saturation were reached, achieving saturation with the 13th participant. The data collection tool was the semi-structured interview. Thematic analysis using the Colaizzi method was employed for data analysis. The research findings indicate that, from the perspective of school principals, the effective teacher—based on Akker's curriculum model—was identified in the categories of rationale and logic (3 codes); educational objectives (3 codes); educational content (3 codes); teaching strategies (5 codes); teacher's role (6 codes); materials and educational resources (5 codes); and instructional time (2 codes). Overall, it can be stated that an effective teacher is characterized by scientific mastery, strong communication skills, and the ability to create a positive learning environment. To enhance teachers' effectiveness, attention must be given to continuous training, exchange of experiences, and provision of educational resources. These measures can contribute to improving the quality of teaching and learning in schools.

***Corresponding Author:** Davud Tahmasbzadeh Sheikhlar

Address: University of Tabriz, Iran.

Email: d.tahmaseb@tabrizu.ac.ir

بررسی ویژگی‌های معلمان اثربخش از نظر عناصر برنامه درسی از دید مدیران مدارس ابتدایی شهر ارومیه

الناز یوسفی^۱ , داود طهماسب زاده شیخلار^۲ , سارا نیکزاد^۳

^۱ کارشناسی ارشد مطالعات برنامه‌درسی، دانشکده علوم تربیتی و روان‌شناسی، دانشگاه تبریز، تبریز، ایران.

^۲ استاد گروه علوم تربیتی، دانشکده علوم تربیتی و روان‌شناسی، دانشگاه تبریز، تبریز، ایران.

^۳ کارشناسی ارشد مطالعات برنامه‌درسی، دانشکده علوم تربیتی و روان‌شناسی، دانشگاه تبریز، تبریز، ایران.

 [10.22080/dc.2026.30892.1099](https://doi.org/10.22080/dc.2026.30892.1099)

چکیده

هدف پژوهش حاضر بررسی ویژگی‌های معلمان اثربخش از نظر عناصر برنامه درسی از دید مدیران مدارس ابتدایی شهر ارومیه است. تحقیق حاضر، به لحاظ هدف، کاربردی و از لحاظ رویکرد پژوهشی، کیفی و از نوع روش پدیدارشناسی توصیفی می‌باشد. مشارکت‌کنندگان پژوهش، کلیه مدیران مدارس ابتدایی شهر ارومیه که در سال تحصیلی ۱۴۰۳-۱۴۰۴؛ به تعداد ۶۳ نفر بوده‌اند. جهت انتخاب مشارکت‌کنندگان در پژوهش از روش نمونه‌گیری هدفمند ملاک‌دار استفاده شد و نمونه‌گیری تا رسیدن به حد کفایت و اشباع نظری ادامه پیدا کرد و در نفر ۱۳ به اشباع رسید. ابزار گردآوری، مصاحبه نیمه ساختاریافته بود. جهت تجزیه و تحلیل داده‌ها از تحلیل مضمون به روش (کلایزی) استفاده شد. یافته‌های پژوهش حاکی از آن است که از دیدگاه مدیران مدارس معلم اثربخش براساس الگوی برنامه درسی «اکر» در مقولات چرایی و منطلق (۳ کد)؛ اهداف آموزشی (۳ کد)؛ محتوای آموزشی (۳ کد)؛ راهبردهای تدریس (۵ کد)؛ نقش معلم (۶ کد)؛ مواد و منابع آموزشی (۵ کد) و زمان آموزش (۲ کد) شناسایی شدند. در کل می‌توان گفت معلم اثربخش با تسلط علمی، مهارت‌های ارتباطی قوی و توانایی ایجاد محیط یادگیری مثبت شناخته می‌شود. برای افزایش اثربخشی معلمان، باید به آموزش‌های مستمر، تبادل تجربیات و فراهم کردن منابع آموزشی توجه شود. این اقدامات می‌تواند به بهبود کیفیت آموزش و یادگیری در مدارس کمک کند.

تاریخ دریافت:

۰۴ دی ۱۴۰۴

تاریخ ارسال به داوری:

۰۴ دی ۱۴۰۴

تاریخ اصلاح:

۱۴ بهمن ۱۴۰۴

تاریخ پذیرش:

۱۵ بهمن ۱۴۰۴

کلیدواژه‌ها:

عناصر برنامه درسی؛ معلمان اثربخش؛ مقطع ابتدایی

* نویسنده مسئول: داود طهماسب زاده شیخلار

آدرس: دانشگاه تبریز، ایران.

ایمیل: d.tahmaseb@tabrizu.ac.ir

این مقاله برگرفته از پایان‌نامه کارشناسی ارشد رشته برنامه‌ریزی درسی دانشگاه تبریز می‌باشد.

۱ مقدمه

آموزش و پرورش به عنوان یکی از ارکان اساسی توسعه جوامع، نقش بی بدیلی در ساختن آینده‌ای روشن ایفا می‌کند و معلمان به عنوان بازیگران اصلی این عرصه، مسؤولیت هدایت و پرورش نسلی آگاه، توانمند و مسؤولیت‌پذیر را بر عهده دارند (رزی و همکاران، ۱۳۹۷). در عصر انفجار دانش و اطلاعات، معلمان نه تنها مسؤول انتقال دانش و مهارت‌ها هستند، بلکه باید محیطی پویا، انگیزشی و مبتنی بر یادگیری فعال و معنادار فراهم کنند (یانگ^۱، ۲۰۱۸). در این راستا، اثربخشی معلمان، نقطه اتکای هر تغییر و تحولی در نظام آموزشی است و دغدغه اصلی او فراهم کردن فرصت‌های یادگیری برای دانش‌آموزان است (لی^۲، ۲۰۱۷). این معلمان دارای شایستگی‌های حرفه‌ای شامل روش‌های تدریس متنوع و مؤثر، ایجاد محیط مطلوب یادگیری و طراحی ارزیابی مناسب هستند (آنتونی و والشاوا^۳، ۲۰۰۹؛ ایستیونو و همکاران^۴، ۲۰۲۱). مطالعات متعدد نشان می‌دهند که اثربخشی معلم نه به یک روش تدریس خاص، بلکه به حالت کلی فعالیت او در کلاس درس وابسته است (کو و همکاران^۵، ۲۰۱۴؛ کو و همکاران، ۲۰۱۳). در این راستا، نظریه یادگیری سازنده تأکید دارد که معلمان باید فرصت مشارکت فعال دانش‌آموزان را فراهم و از روش‌های عملی و تعاملی استفاده کنند (هریس^۶، ۲۰۱۸).

برنامه درسی به عنوان چارچوبی ساختاریافته برای تحقق اهداف آموزشی، شامل عناصری است که باید با یکدیگر هم‌راستا و منسجم باشند. پژوهش حاضر از الگوی مفهومی اکر (تار عنکبوت برنامه درسی) بهره می‌گیرد که منطبق و چرایی برنامه درسی را در مرکز قرار داده و ده مؤلفه اصلی (شامل اهداف، محتوا، روش‌های یادگیری-تدریس، مواد و منابع، گروه‌بندی، مکان، زمان، ارزیابی و ...) را به صورت

شبکه‌ای بهم‌پیوسته نشان می‌دهد (آکر^۷، ۲۰۱۰؛ مولودی و همکاران، ۱۴۰۰؛ اژدری فام و همکاران، ۱۳۹۹). در این الگو، تغییر در هسته اصلی (اهداف و محتوا) بر سایر عناصر تأثیر گذاشته و انسجام کلی برنامه را تحت تأثیر قرار می‌دهد. معلمان اثربخش کسانی هستند که بتوانند این عناصر را به طور خلاقانه و انعطاف‌پذیر مدیریت کنند و زمینه تحقق حداکثری اهداف برنامه درسی را فراهم آورند (راموس و همکاران^۸، ۲۰۲۰).

پژوهش‌های پیشین در حوزه ویژگی‌های معلمان اثربخش عمدتاً بر ابعاد شایستگی حرفه‌ای، روان‌شناختی، شخصیتی و مدیریتی تمرکز داشته‌اند؛ برای نمونه، فتحی و همکاران (۱۴۰۲) چهار بعد دانش حرفه‌ای، عمل حرفه‌ای، تعهد حرفه‌ای و توسعه هویت حرفه‌ای با ۱۹ مؤلفه و ۹۶ خرده‌مؤلفه را شناسایی کردند؛ یارمحمدی منفرد و همکاران (۱۴۰۲) در حوزه تربیت‌بدنی هشت بعد شامل ویژگی‌های شخصیتی، اخلاقی، عاطفی، جسمانی، ارتباطی، حرفه‌ای، علمی-تخصصی و رهبری آموزشی را استخراج کردند؛ مشایخی‌پور و همکاران (۱۴۰۲) هشت ویژگی روان‌شناختی (اخلاق، انضباط، توانمندی روان‌شناختی، خلاقیت، رفتار کلاسی، سلامت روان، مهارت بیانی و تعامل) را برای معلمان پایه اول ابتدایی اعتبارسنجی کردند؛ رزی و همکاران (۱۴۰۰) هفت بعد (ویژگی‌های شخصیتی، ساحت‌های تربیتی، کاراندیشی، صلاحیت‌ها، تدریس مؤثر، مدیریت کلاس و نظارت و ارزشیابی) را در دوره ابتدایی شناسایی نمودند؛ شمشیری و همکاران (۱۴۰۰) در آموزش مجازی سه دسته حضور شناختی، اجتماعی و تدریس را برجسته ساختند؛ رضوانی و همکاران (۱۴۰۰) با مروری بر ادبیات، بر پیش‌شرط‌های تدریس مؤثر و عوامل بهم‌پیوسته تدریس، ارتباطات و رشد حرفه‌ای (مدل کوئینزلند) تأکید کردند؛ جاویدمقدم (۱۳۹۹) بر تأثیر دانش،

⁵ Coe

⁶ Harris

⁷ Akker

⁸ Ramos

¹ Young

² Lee

³ Anthony & Walshaw

⁴ Istiyono & et al

مؤثر در راستای ارتقاء کیفیت آموزش ابتدایی در شهر ارومیه و ارائه الگویی برای سایر مناطق چندفرهنگی کشور خواهد بود.

۲ روش‌شناسی پژوهش

پژوهش حاضر به لحاظ هدف، کاربردی و از لحاظ رویکرد، کیفی و از نوع پدیدارشناسی توصیفی است. در این روش، تمرکز بر توصیف تجربیات زیسته افراد به همان صورتی است که در زندگی واقعی رخ می‌دهند، با تأکید بر اینکه اشیاء تنها از طریق آگاهی افراد حاضر می‌شوند و معنا می‌یابند. هدف اصلی، بررسی ویژگی‌های معلمان اثربخش از منظر عناصر برنامه درسی (مانند اهداف، محتوا، روش‌های تدریس و ارزیابی) از دیدگاه مدیران مدارس ابتدایی شهر ارومیه است که این رویکرد اجازه می‌دهد تا مدیران تجربیات خود را در تعامل با معلمان و اجرای برنامه درسی توصیف کنند.

جامعه پژوهش را کلیه مدیران مدارس ابتدایی شهر ارومیه تشکیل می‌دهد که در سال تحصیلی ۱۴۰۳-۱۴۰۴، به تعداد تقریبی ۶۳ نفر در آموزش و پرورش این شهر مشغول به خدمت بوده‌اند. برای انتخاب نمونه، از روش نمونه‌گیری هدفمند ملاک‌محور استفاده شد که در آن افراد براساس ملاک‌های خاصی مانند مدرک تحصیلی کارشناسی ارشد، حداقل ۱۰ سال سابقه مدیریتی، تمایل به همکاری صادقانه و سابقه انتخاب به‌عنوان مدیر نمونه برگزیده شدند. همچنین، از نمونه‌گیری گلوله برفی برای دسترسی به مدیران با تجربیات غنی بهره گرفته شد. نمونه‌گیری تا رسیدن به اشباع نظری ادامه یافت و در نهایت، ۱۳ مدیر مشارکت کردند که مصاحبه‌ها به‌طور میانگین ۲۰ تا ۳۰ دقیقه طول کشید.

داده‌ها از طریق مصاحبه نیمه ساختاریافته جمع‌آوری شد که پس از اخذ مجوز از دانشگاه تبریز و هماهنگی با مدارس ابتدایی شهر ارومیه انجام گرفت و مصاحبه‌ها ضبط و نگارش گردید. برای تأمین اعتبار پژوهش، از معیارهای لینکن و گوبا

مهارت‌ها، نگرش‌ها، ویژگی‌های شخصیتی و سواد اطلاعاتی اشاره داشت و رزی و همکاران (۱۳۹۷) مدلی شش‌بعدی (صلاحیت‌های حرفه‌ای، ویژگی‌های شخصیتی، مدیریت کلاس، مهارت‌های تدریس، نظارت و ارزشیابی) ارائه دادند که با اسناد بالادستی ایران تا حدی همخوانی دارد. با وجود این تنوع، کمتر پژوهشی به‌طور خاص ویژگی‌های معلمان اثربخش را از منظر عناصر برنامه درسی و دیدگاه مدیران مدارس ابتدایی بررسی کرده است.

مدیران مدارس ابتدایی به‌دلیل نقش نظارتی و هدایتگری و مشاهده مستمر عملکرد معلمان و نتایج یادگیری دانش‌آموزان، دیدگاه‌های دقیق و کاربردی درباره ویژگی‌های معلمان اثربخش ارائه می‌دهند. شهر ارومیه به‌عنوان منطقه‌ای چندفرهنگی با تنوع قومی، زبانی و اجتماعی، بستری منحصر به فرد برای بررسی این ویژگی‌ها فراهم می‌کند؛ تنوع فرهنگی می‌تواند چالش‌ها و فرصت‌های خاصی در اجرای عناصر برنامه درسی ایجاد کند و تحلیل آن به شناسایی تفاوت‌های محلی و ارائه راهکارهای بومی کمک نماید. با وجود تأکید اسناد بالادستی نظام آموزش و پرورش ایران بر شایستگی معلمان (سند تحول بنیادین آموزش و پرورش، ۱۳۹۰؛ برنامه درسی ملی، ۱۳۹۰)، ابعاد و مؤلفه‌های معلم اثربخش از منظر عناصر برنامه درسی به‌طور خاص در دوره ابتدایی مغفول مانده است. پژوهش‌های پیشین بیشتر بر جنبه‌های شخصیتی، مدیریتی یا اخلاقی معلمان تمرکز داشته‌اند (سبحانی‌نژاد و زمانی‌منش، ۱۳۹۱؛ پورظهیر و همکاران، ۱۳۸۸؛ عقیلی، ۱۳۸۸) و کمتر به ارتباط ویژگی‌های معلمان با عناصر برنامه درسی پرداخته‌اند؛ بنابراین، مسأله اصلی پژوهش حاضر این است که ویژگی‌های معلمان اثربخش دوره ابتدایی از نظر عناصر برنامه درسی، از دیدگاه مدیران مدارس ابتدایی شهر ارومیه چیست؟ نتایج این مطالعه می‌تواند برای سیاست‌گذاران آموزشی در تدوین برنامه‌های متناسب‌تر، برای مدیران در بهبود نظارت و هدایت و برای معلمان در ارتقاء عملکرد حرفه‌ای سودمند باشد. این پژوهش گامی

(۱۹۹۵) شامل اعتمادپذیری (بررسی توسط اعضا)، انتقال‌پذیری (توصیف کامل محیط)، اتکاپذیری (یادداشت‌برداری مستمر) و تأییدپذیری (بررسی توسط همکار) استفاده شد (به نقل از هومن، ۱۳۹۱). تحلیل داده‌ها با روش کلایزی انجام گرفت که شامل مراحل خواندن پروتکل‌ها، استخراج جملات مهم، فرموله کردن معانی، خوشه‌بندی تم‌ها، توصیف جامع، استخراج ساختار ذاتی و اعتبارسنجی با شرکت‌کنندگان، با تمرکز بر ارتباط ویژگی‌های معلمان اثربخش با عناصر برنامه درسی است.

۳ یافته

در این مرحله پژوهشگر داده‌های گردآوری شده را چندین مرحله متعدد و از زوایای گوناگون مورد

بررسی قرار می‌دهد تا مفاهیم مستتر در این داده‌ها را شناسایی و نام‌گذاری کند. در کدگذاری باز با تجزیه و تحلیل سطر به سطر متن مصاحبه‌ها و کشف مفاهیم مستتر در آن‌ها، مفاهیم اولیه استخراج شده است.

براساس یافته‌های پژوهش می‌توان ویژگی‌های یک معلم اثربخش از دیدگاه مدیران مشارکت‌کننده در پژوهش را در عناصر چرایی و منطق، اهداف آموزشی، محتوای آموزشی، راهبردهای تدریس، نقش معلم، مواد و منابع آموزشی و زمان آموزش طبقه‌بندی کرد که هر کدام از این مقوله‌ها خود شامل چندین زیر مقوله است که در ادامه بیان می‌شود.

جدول ۱. کدهای به‌دست‌آمده از معلم اثربخش از نظر مدیران

کد باز	کد محوری براساس عناصر برنامه درسی
محبوبیت بین همکاران	چرایی و منطق
علاقه به معلمی	
توجه به تفاوت‌های فردی	
رعایت قوانین و مقررات آموزشی	اهداف آموزشی
حضور به‌موقع در کلاس درس	
ایجاد روحیه پرسشگری	
داشتن برنامه‌ریزی و طرح درس	محتوای آموزشی
آمادگی برای آموزش	
استفاده از روش‌های متفاوت و متنوع در آموزش و تدریس	
آشنایی با فنون مختلف کلاس داری	راهبردهای تدریس
دانش تجربه‌ای معلم	
کاربردی‌کردن آموزش	
خلاقیت در تدریس	
درک پیچیدگی‌های تدریس	
آراستگی ظاهر	نقش معلم
تعهد و وجدان کاری	
صبوری و سعه صدر	
ارتباط و تعامل مثبت با اولیای دانش‌آموزان	
شناخت و کشف استعدادها	
رازداری	
لزوم شرکت در دوره‌های آموزشی (ضمن خدمت)	مواد و منابع آموزشی
استفاده از روش‌های به‌روز آموزش و تدریس	
کسب علم توأم با عمل در تهیه مواد و منابع	
مواد و منابع هم‌سو با نیازهای آموزشی دانش‌آموز	
مواد و منابع نافع و مبتنی بر نیازهای واقعی دانش‌آموز	
مدیریت زمان کلاس	زمان آموزش
نگاه تدریجی به زمان (گذشته، حال و آینده در امتداد هم)	

۳/۱ محبوبیت بین همکاران

یکی از عوامل جذابیت هر معلمی، محبوبیت شخص معلم بین همکاران او می‌باشد. محبوبیت یک معلم در بین همکاران اعتماد به نفس او را بالا می‌برد و باعث می‌شود کلاس جذاب‌تری داشته باشد. حتی باعث علاقه‌مندی بیشتر دانش‌آموزان به کلاس درس او می‌شود.

در این رابطه مشارکت‌کننده شماره ۳ چنین می‌گوید:

"به نظر بنده اگر معلمی بین معلمان دیگر محبوبیت داشته باشد می‌تونه تعامل آموزشی خوبی با همکاران خود داشته باشد، راحت‌تر به تبادل نظر در مورد آموزش و تدریس می‌پردازه در نتیجه نکاتی که در این تعامل یاد گرفته در تدریس خود به کار می‌گیره و کلاس جذاب‌تری خواهد داشت شناخت خصوصیات اخلاقی دانش‌آموزان شناخت ویژگی‌های

مقطع ابتدایی دانش‌آموزان به رنگ‌های شاد بیشتر توجه می‌کنند و رنگ‌های تیره آن‌ها را دلگیر پس لباس معلمان باید متناسب با ذوق و سلیقه دانش‌آموزان و منطبق بر هنجارها و تمیز و می‌کنند... آراسته و راحت باشه".

۳،۳ تعهد و وجدان کاری

وجدان کاری از مهم‌ترین عوامل در پیشرفت و موفقیت معلم در انجام وظیفه خطیر معلمی است؛ زیرا داشتن معلمانی با وجدان کاری بالا باعث می‌شود که فرد تنها به منافع مادی خود توجه نکند و منافع جمعی را در نظر بگیرد که این امر در ایجاد جامعه‌ای موفق و پیشرفته نقش مؤثری دارد و موجبات یک آموزش مؤثر را به دنبال خواهد داشت.

در مورد تأثیر مثبت داشتن تعهد وجدان کاری در عملکرد معلم یکی از مشارکت‌کنندگان این گونه می‌گوید: "معلمی که تعهد و وجدان کاری داشته باشه قطعاً برای زمان و کیفیت تدریس خودش فکر می‌کنه و برای بهتر شدن آموزش و تدریس خودش تلاش می‌کنه".

از طرفی دیگر یکی از مشارکت‌کنندگان (شماره ۱) نقش مهمی برای تعهد و وجدان کاری معلم قائل هست و می‌گوید: "معلمی که وجدان کاری و تعهد داشته باشه، نسبت به تک تک دانش‌آموزان خودش احساس مسئولیت داره و برای یادگیری آن‌ها تلاش می‌کنه و از آموزش و معلم بودن خودش لذت می‌بره".

۳،۴ صبوری و سعه صدر

یکی از صفات بارز هر انسانی داشتن صبر و بردباری و تحمل دیگران است. انسان‌هایی که فاقد چنین ویژگی‌هایی بوده در تعامل با دیگران دچار مشکلاتی شده که در سایر رفتارهای آنان نیز تأثیرات منفی جای می‌گذارد. وجود سعه صدر و صبوری می‌تواند در شمار شایستگی‌های یک معلم اثربخش قلمداد شود در رابطه با اهمیت این مورد یکی از مشارکت‌کنندگان این طور می‌گوید: "معلم باید صبور باشه، نباید به خاطر حال شخصی خودش که

دانش‌آموزان در سنین مختلف رشد و دوره‌های مختلف تحصیلی، مهم‌ترین وظیفه و نقشی است که صاحب نظران تعلیم و تربیت از معلمان و سایر کارکنان مدارس و در موارد زیادی از خانواده‌ها انتظار دارند؛ زیرا دانش‌آموزان محور اصلی تعلیم و تربیت هستند و عناصر و ارکان دیگر آموزش و پرورش در خدمت رشد و تربیت آنان می‌باشند".

همچنین مشارکت‌کننده شماره ۶ چنین می‌گوید:

"شناخت و تربیت اخلاق بخشی اجتناب‌ناپذیر از فرآیند آموزش هست. وقتی معلمان درباره اخلاق هر کدام از دانش‌آموزان بیشتر بدونن توانایی بیشتری نیز برای گرفتن تصمیمات آموزشی خوب در زمینه مسائل اخلاقی خواهند داشت".

۳،۲ آراستگی ظاهر

"آراستگی ظاهر معلم باعث جذابیت کلاس می‌شود حفظ و رعایت پوشش و حتی رنگ لباس معلم باعث ایجاد نشاط و شاد شدن دانش‌آموزان و توجه بیشتر آن‌ها به درس می‌شود.

بدون شک معلمان نیز به لحاظ مأموریت و مسئولیتی که در تعلیم و تربیت بر عهده دارند در بین طبقات مختلف جامعه ممتاز و مشخص می‌باشند. از این رو باید در تمام زمینه‌ها قابلیت‌های خود را افزایش داده و بیش از هر طبقه دیگر از مؤلفه‌هایی که موجب نفوذ بیشتر در میان جامعه و به‌ویژه نوجوانان و جوانان می‌شود بهره گیرند.

بچه‌ها بسیار ریزبین و دقیق هستند و معلم خود را زود ارزیابی می‌کنند در این بین ظاهر معلم بیش از هر چیز دیگری دانش‌آموزان را تحت تأثیر قرار می‌دهد".

در همین باره یکی از مشارکت‌کنندگان (شماره ۲) نیز اعتقاد دارد "خیلی خوب و مهمه که دانش‌آموزان ابتدایی بیشتر به دنبال جنبه‌های ظاهری هستند و احساسشان بر منطق غلبه می‌کنه. پس هرچه معلم شاداب‌تر و جوان‌تر و آراسته‌تر باشد تأثیرگذاری‌اش بر دانش‌آموزان هم بیشتر هست. در

بود، هر کجا هستن خدا حفظشون کنه. به تمام معنا معلم بود.

یکی از مشارکت‌کنندگان (شماره ۱) نیز درباره تجربه خود این گونه بیان می‌کند "منم یه همکاری داشتم که خانم بود. به نظرم یکی از بهترین معلمان که داشتم. نمی‌تونم توصیف کنم که به تمام معنا یک معلم نمونه بود. به قدری زیبا درس میداد. بی‌نظیر بود، هیچ نقصی نداشت و باعث شد که تأثیرات شگرف و عمیقی روی زندگی من بذاره به خاطر همین مسیر زندگیم تغییر کرد. شخصیت اون باعث شد که نسبت به خودم هم شناخت پیدا کنم؛ یعنی تنها کسی بود که تونست کمکم کنه تا شناختی نسبت به خودمو محیط اطرافم به دست بیارم. در کنارش یه معلمی تو دوره‌ای داشتم، همون سال اول هفته اول چنان برخورد زنده‌ای داشت که تا آخر عمرم فراموشم نمیشه"

در رابطه با ضرورت توجه معلمان به این موضوع، یکی از مشارکت‌کنندگان می‌گوید: "شاید یه معلم تا حالا به این فکر نکرده باشه که میتونم یک آدم مهم و تأثیرگذاری تو زندگی فردی باشم، تو زندگی تک‌تک دانش‌آموزان شاید اون معلم کاری بکنه هر چند کوچیک ولی همیشه توی ذهن دانش‌آموز اون کارش باشه اصلاً ممکنه بشه زندگیش به جاهایی برخوردش عوض بشه مثلاً وقتی ببینم معلم به جاهای یه کارهایی کرده این میمونه تو ذهنم. بعضی از معلمان فکر میکنن تأثیرگذار نیستند، میان درس میدن و میرن. در صورتی که این طور نیست. شاید درسشون فراموش بشه، ولی اون چیزی که تو ذهن من مدیر می‌مونه اخلاق اون معلم سر کلاسه. ما یک معلم داشتیم حالا غیر از اینکه سر کلاس خوب بود با بچه‌ها هم قرار کوه می‌داشت. یه رابطه خوب با بچه‌ها داشت. مثلاً میره با بچه‌ها بدمیتون بازی میکنه آدم می‌تونه این معلم رو به‌عنوان یک الگو برای خودش قراره بده این خیلی خوبه یعنی تک‌بعدی نیست. فقط درس نیست."

از طرفی یکی از مشارکت‌کنندگان (شماره ۷) با تأکید بر لزوم دقت معلمان به این امر عدم توجه

به روز خوبه یه روز بد مخصوصاً اون روز که بده روی رفتارش با دانش‌آموزان تأثیر بذاره و دانش‌آموز رو تحقیر کنه و یا بد و خیلی زننده با اون رفتار کنه، خوب باید خودش رو کنترل کنه چون معلم وظیفه‌ای داره و نباید مشکلاتشو تو کارش دخالت بده"

۳/۵ علاقه به معلمی

علاقه به حرفه معلمی یکی از متغیرهایی است که در تضمین کیفیت معلم نقش دارد. معلمان ستون اصلی نظام آموزشی محسوب می‌شوند. توانایی آن‌ها در ایجاد انگیزه در دانش‌آموزان، بستگی به میزان انگیزه خود آن‌ها دارد.

یکی از مشارکت‌کنندگان (شماره ۶) می‌گوید: "من معتقدم که اگر معلمی به کار خودش علاقمند باشه قطعاً میتونه با انگیزه بیشتر سر کلاس درس حاضر بشه اون معلمی رو برای خودش کار نمیدونه عشق میدونه با علاقه تدریس رو انجام میده در برخورد با دانش‌آموزان حوصله بیشتر داره از فعالیت و آموزش و تعامل با دانش‌آموزان خسته نمیشه سعی میکنه در زمینه فعالیت خودش پیشرفت کنه و به معلم بودن خودش افتخار میکنه."

۳/۶ نقش الگویی معلم

معلمان خوب همیشه برای فراگیران خود الگویی مناسب برای اجرای نقش هستند، چگونگی همکاری جمعی و سودمندی را به آنان آموزش می‌دهند و روش‌های تدریس خود را با آنان هماهنگ می‌کنند. در این زمینه یکی از مشارکت‌کنندگان "من توی دوره مدیریت خود یه معلم داشتم که واقعاً برخورد انسانی داشت، واقعاً انسان کاملی بود. این خانم تقریباً پنجاه و خرده‌ای سال بود. واقعاً برخوردی که با دانش‌آموزان می‌کرد آدم احساس می‌کرد که من چقدر مهمم من چقدر اهمیت دارم می‌رفتی تو کلاسش فوق‌العاده انرژی مثبت می‌گرفتی چیزی که برای من خیلی عجیب بود، ولی هر چی رفتم جلوتر دیدم واقعاً همین مدلیه خیلی برخورد انسانی باهامون داشت خیلی تلاش می‌کرد، واقع زنی عالی‌ای

دستورالعمل‌های آموزشی عمل‌کنه و اهداف خودشو سر و سامان بده، در یک چارچوب حرکت کنه".

۳٫۸ راز داری

رعایت این خصوصیت در محیط آموزشی باعث افزایش آرامش روانی و عدم تحقیر دانش‌آموزان می‌شود. این امر موجب ایجاد فضایی توأم با احترام متقابل و احساس نزدیکی بین معلم و دانش‌آموز می‌شود. در این خصوص ۲ شرکت‌کنندگان اظهارنظر داشتند.

یکی از مشارکت‌کنندگان (شماره ۸) "در این مورد می‌گوید آگه آدم احساس کنه که معلمش واقعاً راز داره در خیلی موارد دانش‌آموز میتونه مشکلاتشو با اون در میون بذاره و ازش کمک بگیره. من خودم تجربه اینو داشتم و معلم خیلی کمکم کرد".

یکی از مشارکت‌کنندگان (شماره ۱۰) "از تجربه خود درباره عدم توجه معلمان به این موضوع این طور می‌گوید: یه چیزی که برای من مهم بود و تجربه کردم، عدم رازی داری معلم بود. یه معلم باید سعی کنه در عین حالی که میشنوه و باید شنونده خوبی باشه برای مشکلات دانش‌آموزانش تا بتونه اون رو آروم کنه، راز دار هم باشه، نه اینکه دو تا دانش‌آموز رو به هم بیاندازه و اینو تو کلاس در حضور همه مطرح کنه، این خودش باعث اختلاف بیشتر میشه".

۳٫۹ حضور به‌موقع در کلاس درس

یکی از پارامترهایی که در موفقیت معلمان در کار تدریس و کلاس داری نقش بسزایی دارد، حضور به‌موقع در کلاس‌های تدریس است. برای افزایش بازدهی کلاس‌های تدریس معلم اثر بخش به موقع در کلاس درس حضور می‌یابد همین امر در جدی گرفتن کلاس معلمان توسط شاگردان و همچنین در جلب اعتماد آن‌ها نقش مهمی دارد.

یکی از مشارکت‌کنندگان نیز می‌گوید: "اداره کلاس، کاری هست که معلم انجام میده برای اداره کلاس ابتدا باید معلم حضور به‌موقع در کلاس

بسیاری از آنان را به این موضوع یادآور شده و می‌گوید: "معلمان باید سعی کنن اون منش خوب و درست رو آموزش بدن چون من دانش‌آموز از معلم یاد می‌گیرم وقتی می‌بینم به معلمی به منشی داره و خوبه و بچه‌ها هم دوستش دارن، صد در صد این کمک میکنه و تأثیر خوبی خواهد گذاشت و این میشه به الگو برای منم رعایت عدالت رفتاری بین دانش‌آموزان در کنار ویژگی‌هایی نظیر علم و اخلاق عدالت نیز نقش پررنگی در رفتارهای اجتماعی داراست که لازمه یک معلم اثربخش داشتن چنین ویژگی بارزیست". ۲ نفر از مشارکت‌کنندگان در رابطه با اهمیت رعایت عدالت توسط معلمان به‌عنوان یکی از ویژگی‌های معلم اثربخش می‌گوید: "به نظر من یک معلم اثربخش معلمی هست که عدالت رو تو همه جنبه‌ها رعایت کنه توی همه زمینه‌ها وقتی توی کلاس هست غرض‌ورزی با دانش‌آموزان نداشته باشه و دانش‌آموزان رو مثل بچه‌های خودش بدونه".

یکی از مشارکت‌کنندگان (شماره ۸) نیز معتقد است "معلم باید همه رو به یک دید نگاه کنه پیش‌زمینه ذهنی نسبت به دانش‌آموز نداشته باشه، یعنی به صرف زرنگ بودن یا تنبل بودن دانش‌آموز همیشه با این دید به اون نگاه نکنه چون ممکنه اون دانش‌آموز کم‌کار در خودش تغییراتی ایجاد کرده باشه".

۳٫۷ رعایت قوانین و مقررات آموزشی

رعایت قوانین و مقررات آموزشی یکی از الزاماتی است که همواره در کلیه مراکز آموزشی به خصوص در مدارس مورد توجه می‌باشد که در این باره شرکت‌کننده به مواردی همچون ارزشیابی از معلم، لزوم آموزش معلمان اهمیت حضور و غیاب در کلاس و مدیریت زمان اشاره کردند.

یکی از مشارکت‌کنندگان (شماره ۹) "در مورد اهمیت رعایت قوانین آموزشی این‌گونه اظهار می‌دارد یک معلم اثربخش سعی می‌کنه با توجه به

برخورد با آنان را درک کنید. حضور در جمع دانش-آموزان و استفاده از تجربیات دیگر معلمان می‌تواند در کنار آموزش‌های دیده شده در مراکز دانشگاهی یا تربیت معلم، مفید باشد.

۳/۱۲ ارتباط و تعامل مثبت با اولیای دانش‌آموزان

معلم با شناخت ارزش و نقش خانواده در شکوفایی استعدادها، تربیت، آموزش و چگونگی ارتباط آن‌ها با مدرسه زیربنایی‌ترین گام را در ایجاد یک آموزش مؤثر برمی‌دارد. معلم با شناخت ویژگی‌ها و خصوصیات اجتماعی، سیاسی، مذهبی، اخلاقی و فرهنگی جامعه و خانواده در جلب مشارکت اولیا با شرکت دادن آنان در وظایف، مسؤولیت‌ها و عملیات تلاش کند؛ به‌طوری‌که نتیجه آن، احساس تعلق و مؤثر بودن باشد. این عامل به نوبه خود مقبولیت معلم را بین دانش‌آموزان و اولیای آنان را به دنبال دارد.

یکی از مشارکت‌کنندگان (شماره ۱۲) این چنین اظهار می‌دارد "هماهنگی مدرسه و خانه در مسائل تربیتی و آموزشی ازجمله موضوعات مهم در پیشرفت تحصیلی دانش‌آموزان هست. درحالی‌که دیده میشه به علت عدم مراجعه والدین به مدرسه و یا بی‌توجهی معلمان مدرسه در تعامل با اولیا، فعالیت‌ها تربیتی خانه و مدرسه به تعارض میرسه دوگانگی آموزش در خانه و مدرسه دانش‌آموز رو در درک و فهم صصیح مطالب دچار مشکل میکنه و آموزگار رو در مثلث آموزش، اولیا، دانش‌آموزان گرفتار میکنه. در صورتی که اگر هماهنگی وجود داشته باشه، بسیاری از مشکلات آموزشی و تربیتی به وجود نیامد. ایجاد زمینه برای مشارکت اولیای دانش‌آموزان با مدرسه میتونه بخش جدایی‌ناپذیر برنامه‌ریزی آموزشی و مدیریت معلمان باشه. هر اندازه میزان مشارکت و تعامل اولیای خانه و مدرسه برای تأمین شرایط مطلوب آموزشی و تربیتی دانش-آموزان بیشتر بشه و این تعامل در جهت هم‌سویی و هماهنگی پیش بره، شاهد رشد کمی و کیفی،

داشته باشه. حضور ب‌موقع باعث میشه که کلاس به‌درستی اداره بشه و دانش‌آموزان برای انجام تکالیف خود اطمینان خاطر داشته باشند".

۳/۱۰ آشنایی با فنون مختلف کلاس داری

صرف نظر از اینکه معلم با چه روشی آموزش می‌دهد و اهداف او از آموزش چیست، لازم است کلاس درس را به صورت موقعیتی مناسب برای یادگیری در آورد به اقداماتی که معلم بدین منظور انجام می‌دهد اداره کلاس درس مدیریت کلاس درس می‌گویند.

یکی از مشارکت‌کنندگان (شماره ۲) "در رابطه با آشنایی معلمان با فنون مختلف کلاس داری این چنین می‌گوید: اداره صحیح کلاس درس از مسائل مهم آموزشی هست چونکه از این طریق معلم میتونه رفتارهای مخرب و مزاحم رو اصلاح کنه و با ایجاد کلاسی آرام و بدون تنش و درگیری شرکت دانش‌آموزان را در فعالیت‌های یادگیری افزایش بده اداره کلاس درس به نحوی مؤثر فعالیت‌های یادگیری را در دانش‌آموزان به حداکثر می‌رسونه".

۳/۱۱ دانش تجربه‌ای معلم

نیروی انسانی یکی از مهم‌ترین رکن‌های آموزش و پرورش است استفاده از تجارب معلمان باسابقه برای معلمان تازه‌کار از اهمیت ویژه‌ای برخوردار است؛ به‌طوری‌که این معلمان می‌توانند از این تجارب در مدیریت کلاس داری و افزایش کیفیت برنامه درسی استفاده کنند. آنچه مسلم است این تجارب به‌صورت تئوری و مطالعات کتابخانه‌ای به‌طور کامل به دست نمی‌آیند و استفاده از آن‌ها سبب می‌شود معلمان با ایجاد سائق‌های شناختی در ارتباط با مسائل آموزشی و تربیتی در محل کار خود حضور بیابند.

یکی از مشارکت‌کنندگان (شماره ۱۱) می‌گوید "من همواره به معلم‌های جدید و همکارانی که در برخی موارد به‌عنوان کارآموز به در مدرسه می‌آیند توصیه می‌کنم تا زمانی که با دانش‌آموزان نباشید، نمی‌تونید معنای واقعی تدریس و نحوه صحیح

بیشتر تربیتی کارا تر و تسلی تربیت یافته تر خواهیم بود".

۳/۱۳ داشتن برنامه ریزی و طرح درس

در هر آموزشی، داشتن برنامه ریزی و طرح درس و استفاده از شروع خوب و پایان مناسب از اهمیت ویژه ای برخوردار است. اینکه معلم بتواند تدریس خود را با فعال کردن دانسته های پیشین دانش آموز و در فضایی برانگیزاننده شروع کند و در مسیری درست هدایتش کند و در نقطه ای مناسب آن را به پایان برساند؛ از جمله اهداف طرح درس است. معلمی که با آگاهی کامل از اهداف از پیش قصد شده به کلاس درس قدم می گذارد، بهتر می تواند آغاز و پایان فعالیت آموزشی خود را در کلاس مشخص کند. یافته های این پژوهش نشان داد که ۴ نفر از شرکت کنندگان در نظرات خود درباره معلم اثربخش به داشتن برنامه ریزی و طرح درس اشاره داشته اند. برای مثال یکی از مشارکت کنندگان در رابطه با داشتن برنامه ریزی و طرح درس به عنوان یکی از ویژگی های معلم اثربخش این چنین می گوید: "معلم باید برنامه داشته باشد این خیلی خوبه البته اگر عمل بکنه چون بعضی از معلم ها میگویند برنامه دارن ولی هیچ وقت عملاً انجام نمیدن مثلاً میگویند فلان تاریخ ارزیابی داریم ولی عملاً اون ارزیابی گرفته نمیشه همین الان تو مقطع بیشتر معلم ها این کار رو نمیکنن بچه های همیشه این سؤال رو از ما دارن که معلم ها برنامه دارن یا نه".

یکی از مشارکت کنندگان (شماره ۳) نیز می گوید "معلمی داشتیم که هر وقت بچه ها ازش می خواستند که بگه چه برنامه ای داره می گفت میگویم حالا میگویم به نظر من این خیلی مهمه که معلمی که میاد از اول بگه بچه ها قراره تا انتها این کارها را بکنیم. مثلاً همه باید این کار را انجام بدن تا دانش آموز تکلیف خودش رو بدون که از ابتدا چه کار باید بکنه تا کارها جمع نشه ولی خیلی ها شون تازه وسط سال یادشون می افته که باید این کار رو هم انجام بدیم و بیاریم این خودش تولید استرس میکنه برای دانش آموز".

یکی از مشارکت کنندگان نیز در این باره این طور می گوید "بعضی از معلمان هیچ چیز ندارن، فقط میان سر کلاس شاید میخوان بگن ما خیلی باسوادیم بچه ها هم همین فکر رو میکنن در صورتی که در کشورهای اروپایی اگر معلمی برنامه نداشته باشه مواخذه میشه همچنین مدیر کدا نیز معتقد است معلم باید طرح درس داشته باشه یعنی یک هفته قبل راجع به درس هفته بعدی اشاراتی داشته باشه تا دانش آموز بتونه مطالعه در اون زمینه داشته باشه و با پیش ذهن وارد کلاس بشه و اگر وقت کلاس کم اومد بهتره به جلسه بعدی موکول بشه تا سرهم بندی".

۳/۱۴ مدیریت زمان کلاس

زمان یک منبع محدود به شمار می آید. لزوم مدیریت آن به خصوص در محیط های آموزشی از اهمیت بالایی برخوردار است. یکی از مهارت ها و شروط لازم برای موفقیت معلمان، اعمال مدیریت زمان است که نقش کلیدی در موفقیت آن ها دارد. مدیر کد ۳ در مورد لزوم رعایت این امر توسط معلمان می گوید: "معلم باید زمان بندی کلاس رو بدون نه اینکه به اختیار بچه ها باشه مثلاً همون ابتدای ترم به بچه بگه ما اینقدر زمان نیاز داریم تا مطالب را به طور کامل بگیریم بچه ها هم می پذیرند وقتی نگه بچه ها در طول سال تحصیلی دائماً اعتراض میکنن، الآن متأسفانه چند معلمی داریم که این کار رو میکنن. به نظرم این خیلی مهمه الآن ما معلمی داریم که هر وقت بچه ها خسته میشن اگر ساعت دو و ربع هم باشه کلاس رو تعطیل میکنه و هیچ مقاومتی نمیکنه با اینکه مطالب درس مون هم خیلی زیاده، از اون طرف معلمانی داریم که از ساعت ۱۰ تا ۱۲ بکوب درس رو میگویند و میرن البته نه این خوبه نه اون معلمانی که همون ساعت رو رعایت میکنن خوبه".

۳/۱۵ آمادگی برای آموزش

بدیهی است برای انجام هر کاری باید آمادگی داشت. موضوع تدریس نیز نمی تواند از این قاعده مستثنی باشد. معلم باید پیش بینی کند که در

این‌ا یاد بگیرن که چطور تدریس کنن، واقعاً چی بگم، چند سال این طوری تدریس کردن دیگه نمی تونن هیچ تغییری نکرده معلمان یاد نمیگیرن از همون ابتدایی نمره محور بودن تا همین الان".

در دنباله همین بحث یکی از مشارکت‌کنندگان گفت: "معلمان نمیخوان یاد بگیرن خیلی از معلمان خیلی وقت پیش درس خوندن و معلم شدن و روش‌های متفاوت تدریس رو نمیدونن و مثل قدیم درس میدن". یکی از مشارکت‌کنندگان نیز اعتقاد دارد: "تا اونجایی که ما بررسی کردیم توی سال‌ها خدمتون متوجه شدیم روش حل مسأله کم‌تر کاربرد داره تو کلاسمون در صورتیکه روش حل مسأله خیلی مهمه در کشورهای خارجی بچه‌ها در همون ابتدایی و راهنمایی بیشتر با روش حل مسأله روبرو میشن و یاد میگیرن چطوری توی زندگی واقعی شون مشکلات خودشون رو حل کنن".

۳،۱۷ کاربردی کردن آموزش

کاربردی کردن آموزش از نیازهای مهمی است که بستر خوبی را برای حضور مؤثر دانش‌آموزان در جامعه فراهم می‌کند. یکی از ویژگی‌های معلم اثربخش، تسلط بر آموزش‌های عملی و کاربردی کردن مطالب برای دانش‌آموزان است. ۳ نفر از شرکت‌کنندگان در این پژوهش درباره این موضوع اظهاراتی داشته‌اند.

در رابطه با کاربردی کردن آموزش توسط معلمان، یکی از مشارکت‌کنندگان می‌گوید "خوبه در این زمینه برای دانش‌آموز توضیح بدن معلمانی که دانش‌آموزان رو با جنبه کاربردی مطالب آشنا میکنن خیلی بهترن چون یک دید وسیع به دانش‌آموزان از مطالبی که میخوانیم میدن و کاربرد اون درس رو براشون روشن میکنن".

از طرف دیگر یکی از مشارکت‌کنندگان (شماره ۱۲) درباره عدم توجه معلمان به مقوله کاربردی کردن آموزش می‌گوید: اگر درس‌امون عملی باشه بیشتر دانش‌آموز رو واسه بازار کار در آینده آماده میکنه میدونی منظور من چیه؟ این دانش من که

کلاس درس چه فعالیتی را می‌خواهد انجام دهد و چگونه می‌خواهد کلاس را شروع کند؟ چگونه می‌خواهد در کلاس درس انگیزه ایجاد کند و این انگیزه را تا پایان کلاس استمرار بخشد و سرانجام چگونه می‌خواهد کلاس را به پایان برساند؟ این آمادگی معلم حتی به آمادگی‌های روحی و روانی او هم برمی‌گردد.

یکی از مشارکت‌کنندگان (شماره ۱۳) می‌گوید "در طول سال‌ها تجربه‌ام همکاری که به دلیل مسیر طولانی‌شون وقت نمی‌کردن در تایم بعد از ظهر ناهار بخورن تا به مدرسه برسند زیاد سخت نمی‌گرفتم که خیلی زود تو کلاس حاضر بشن".

یکی از مشارکت‌کنندگان نیز می‌گوید: "یه معلم خوب و اثربخش باید از هر جنبه برای رفتن به کلاسش باید آمادگی داشته باشه این آمادگی از مرور یکبار درس قبل از تدریس گرفته تا روح و روان اون معلم، معلمی که از لحاظ ذهنی درگیر مسایل خارج از مدرسه باشه نمیتونه مؤثر باشه حضورش تدریسش".

۳،۱۶ استفاده از روش‌های متفاوت و

متنوع در آموزش و تدریس

یکی از امور مهم و لازم برای هر معلم این است که به روش‌های مختلف تدریس آشنا باشد و از روش‌های مناسب استفاده کند و هر اندازه معلم با روش‌های مختلف تدریس آشنا باشد، در موقعیت‌های مختلف برای رسیدن به مقاصد آموزشی آزادی عمل و توفیق بیشتری خواهد داشت. در این پژوهش ۴ نفر از مصاحبه‌شوندگان به این موضوع اشاره داشته‌اند. در رابطه با لزوم بهره‌گیری معلمان از روش‌های متنوع در تدریس یکی از مشارکت‌کنندگان (شماره ۴) می‌گوید "من خیلی مایلیم که معلمان پایبند به به روش خاص نباشن و از روش‌های مختلف استفاده کنن".

از سوی دیگر یکی از مشارکت‌کنندگان در رابطه به عدم استفاده معلمان از روش‌های متنوع در تدریس می‌گوید: "میدونی، باید به آموزشی باشه که

پیچیدگی‌ها می‌تواند به معلم کمک کند تا از سطحی نگرستن به محتوا اجتناب کند و از اهمیت آماده-کردن طرح درس و اجرای راحت آن به دانش‌آموزان غافل نمی‌شود.

در این باره یکی از مشارکت‌کنندگان می‌گوید: "معلمی که نسبت به مطالب و سختی متنی آگاه باشد می‌تونه به راحتی مطالب بهتر و نرم‌تر به دانش‌آموزان بگه یعنی اول باید خودش مزلب را درک کرده باشه و تسلط پیدا کرده باشه و به دانش-آموزان به خوبی انتقال بده".

۳،۲۰ استفاده از روش‌های به‌روز آموزش

و تدریس

امروزه یکی از اهداف آموزش و پرورش استفاده مؤثر دانش‌آموزان از علم و دانش است. آموزش نیز یکی از ارکان مهم در امر یادگیری است که بهره‌گیری از شیوه‌های نوین تدریس به تسهیل آن کمک زیادی می‌کند.

با توجه به پیشرفت علم و تکنولوژی روش‌های تدریس قدیمی دیگر کارآمد نیستند. مهم‌ترین ضرورت روش تدریس نوین ایجاد حس اعتمادبه-نفس و خودباوری در دانش‌آموزان است. مطالعات نیز نشان داده‌اند که روش‌های تدریس نوین و به‌روز در پیشرفت ایجاد انگیزه رضایت خاطر، پرورش شخصیت و رشد دانش‌آموزان نقش مؤثری دارند.

یکی از مشارکت‌کنندگان می‌گوید: "در روش‌های تدریس قدیم معلم بیشتر نقش ناظم رو به عهده داشت دانش‌آموزان نقشی در فرآیند تدریس نداشتن اما در روش تدریس نوین آموزگاران به‌عنوان راهنما، ناظر و سازمان‌دهنده باید شناخت کافی از نظریه‌های یادگیری و الگوهای تدریس داشته باشن یک معلم باید علاوه بر زمینه‌های درسی در رابطه با روش‌های طراحی یاددهی و ارزیابی نیز آگاهی، مهارت و دانش کافی داشته باشه".

باید عملی باشه به من یاد ندادن صرفاً تئوری بود که نمره بگیریم اینجا فقط نمره گرفتن بود".

همچنین یکی از مشارکت‌کنندگان در همین راستا این چنین بیان داشت "من وقتی اومدم مدیر شدم انتظاراتی از معلمان داشتم ولی ناامیدم کردن یعنی می‌خواستیم کار عملی باشه بیشتر کارهای عملی بخوان و الآن ما معلمی داریم که مؤسسه آزاد آموزشی داره که میتونه دانش‌آموزان را با کارهایی که به صورت عملی در آنجا انجام میشه رو در کلاس درس به بچه‌ها یاد بده و مبلغی هم دریافت نکنه ولی این کار نمیکه فقط یک کتاب را تدریس میکنه و میاد با پاورپوینت درس میده و زود میره".

۳،۱۸ خلاقیت در تدریس

در تدریس خلاق، موضوعات خشک و خسته‌کننده کتاب‌های درسی را به آموزش‌هایی تعاملی و جذاب تبدیل می‌کند. علاوه بر این، ترکیب خلاقیت با برنامه‌های درسی ضمن اینکه باعث کاهش استرس و اضطراب دانش‌آموزان می‌شود منجر به افزایش خلاقیت و علاقمندی آن‌ها به یادگیری موضوعات جدید نیز خواهد شد.

در مورد لزوم خلاقیت در تدریس یکی از مشارکت‌کنندگان "این چنین می‌گوید یکی از مسائلی که ما در نظام آموزشی داریم اینه که سیستم آموزشی ما به جای تأکید بر استفاده از قدرت خلاقیت، به انباشتن و ذخیره‌سازی اطلاعات می‌پردازه، درحالی‌که با تغییر و تحولات سریع و انفجار دانش و اطلاعات و استفاده از تکنولوژی‌های جدید نیازمند کسب مهارت‌ها و خلاقیت در امر تدریس و آموزش هستیم نکته‌ای که خیلی مهمه اینه که این خلاقیت را در دانش‌آموزان پرورش بدیم و با این روش و مسیر موجبات پیشرفت تحصیلی هرچه بیشتر دانش‌آموزان را به وجود بیاریم".

۳،۱۹ درک پیچیدگی‌های تدریس

معلم اثربخش باید از موضوع درسی و فرآیند یاددهی-یادگیری اطلاعات کافی داشته باشد تا بتواند این پیچیدگی را درک کند درک و فهم این

۳،۲۱ لزوم شرکت در دوره‌های آموزشی (ضمن خدمت)

پیشرفت‌های سریع علوم تجربی ریاضی فنی و علوم انسانی به‌ویژه علوم تربیتی روان‌شناسی و تکنولوژی آموزشی در جهان، امروز ایجاب می‌کند که معلمان تمام دوره‌های مختلف تحصیلی، به‌طور مستمر به دانش‌افزایی، خودسازی و کسب مهارت‌های لازم در انتقال عناصر فرهنگی به نسل آینده بپردازند و کودکان نوجوانان و جوانان را با حاصل تحقیقات و تجربیات و نوآوری‌های بشری با استفاده از شیوه‌ها، فنون و ابزار مناسب آشنا سازند. این امر معمولاً در دو شکل آموزش پیش از خدمت (تحصیل در مراکز تربیت معلم و ضمن خدمت) انجام می‌پذیرد و در آموزش ضمن خدمت نیز از روش‌های حضوری نیمه-حضوری، مکاتبه‌ای خودآموزی آموزش رادیویی و تلویزیونی و غیره استفاده می‌شود. یکی از مشارکت‌کنندگان (شماره ۴) می‌گوید: "تجارب گذشته معلمان و و دانش و معلوماتی که از نظام‌های آموزشی قدیمی دریافت کردن کفایت حرفه‌ای و موفقیت معلمان رو تضمین نمیکن بلکه معلم باید علم و آگاهی خودشو به‌روز کنه نیازهای جدید رو بشناسه و خود را مجهز کنه وزارت آموزش و پرورش هم میتونه با برگزاری کلاس‌های ضمن خدمت و دوره‌های آموزشی برای معلمان آگاهی و علم معلمان رو به‌روز کنه و حتی ما در جریان آموزش‌های مجازی معلمان چقدر این مطلب را ردک کردیم چه‌بسا معلمانی که کم آوردن و از آموزش کنار کشیدن بنابراین معلمان با شرکت در این دوره‌ها میتونن خودشون بودن رو آموزش بدن و بروز بشن".

۳،۲۲ ایجاد روحیه پرسش‌گری

نحوه تعامل معلم و دانشجو در کلاس درس و ایجاد بسترهای مناسب برای پاسخ به پرسش‌های مطرح-شده در یک فضای منطقی و آزاد می‌تواند زمینه رشد پرسش‌گری را تحقق بخشد تا دانش‌آموزان بتوانند به طرح سؤالات پرداخته و پاسخ خود را بگیرند.

در مورد اهمیت این موضوع برای مثال یکی از مشارکت‌کنندگان در مورد لزوم ایجاد روحیه پرسش-گری می‌گوید: "انتظار نمیره توی دنیای واقعی یک معلم ایده‌آل و صددرصد پیدا بشه ولی الان که واقعاً مرور می‌کنم تو گذشته می‌بینم یکسری از معلمان بودن که علمشو داشتن و اگه به جاهایی ضعف داشتن که این برام خیلی مهمه که اگر توان این رو نداشتن که سؤالی رو جواب بدن ولی جسارتش رو داشتن که بگن من اینو نمی‌دونم تو خوندی و سؤال برات پیش اومده ولی من نخوندم و می‌گردم جواب رو پیدا کنم و هفته بعد برات میارم خوب این میتونه نقصش رو جبران بکنه".

یکی از مشارکت‌کنندگان نیز بر این باورست که "معلم باید به سؤالات بچه‌ها جواب بده و شخصیت بچه‌ها رو زیر سؤال نبره و یه جوری رفتار نکنه که دانش‌آموز پشیمون بشه از اون سؤال پرسیدنش، یعنی یه جوری باید بهش پاسخ داده بشه که انگیزه در دانش‌آموز به وجود بیاد که پشت سر این سؤالات، سؤالات بعدی در ذهنش به وجود بیاد و دنبال سؤالات دیگه‌ای بره". از طرف دیگر یکی از مشارکت‌کنندگان در مورد عدم توجه معلمان به این مورد می‌گوید: "من فکر می‌کنم معلمان ما بلد نیستند که این جوری میبچونن من که راجع به معلمان خودم اینجوری فکر می‌کنم به نظر من کلاس درست کلاسیه که پرسشگری توش، باشه وقتی پرسشی هست یعنی اینکه هم شما چیزی بلدی و هم معلم تونسته اون چیزی رو که می‌بایست به شما انتقال بده رسونده و جرقه‌ای در ذهن دانش-آموز ایجاد شده و به سؤالی براتون پیش آمده به نظر من درسش، اینه ولی راستشو بخوای تو خیلی از کلاس‌ها من نیست انگار به برنامه از قبل تعیین شده و به بچه‌ها میگن وقتمون کمه و به مقدمه-چینی اساسی میکنن که بچه‌ها باید ساکت باشن".

۳،۲۳ توجه به تفاوت‌های فردی

در نگاه اول ممکن است مسأله رعایت تفاوت‌های فردی دانش‌آموزان در یادگیری، موضوع تازه‌ای به نظر برسد؛ اما در حقیقت معلمان خوب همواره به

ارزیابی روشن و شفاف باشد، نه تنها در عملکرد و کارکرد آموزشی معلم تأثیر مثبت می‌گذارد بلکه دانش‌آموز در فرآیند یادگیری مواد درسی عملکرد خوبی خواهد داشت.

در این باره یکی از مشارکت‌کنندگان می‌گوید: "ما متأسفانه یک معلمی داشتیم که به دلیل مشکلش با اولیای اون دانش‌آموز کارنامه پایان ترم دانش‌آموز را با دید خودش ارزیابی کرده بود در حالی که ما می‌دونستیم دانش‌آموز علی‌رغم اولیای خوبی که نداشت فوق‌العاده دانش‌آموز زرنگی بود و از دانش‌آموزان ممتاز مدرسه به حساب می‌آمد."

۴ بحث و نتیجه‌گیری

معلمان به‌عنوان پایه‌گذاران تحولات بنیادین در جوامع، نقش محوری در تربیت نسلی دوران‌دیش و متفکر ایفا می‌کنند و پرورش معلمان اثربخش، شرط لازم برای دستیابی به جامعه‌ای مترقی است. یافته‌های پژوهش حاضر که ویژگی‌های معلمان اثربخش را از منظر عناصر برنامه درسی (اهداف، محتوا، روش‌های تدریس و ارزیابی) و از دیدگاه مدیران مدارس ابتدایی شهر ارومیه بررسی کرده، با بسیاری از مطالعات پیشین همخوانی دارد، اما با تمرکز بر بافت چندفرهنگی ارومیه و الگوی مفهومی اکر (تار عنکبوت برنامه درسی)، تفاوت‌های معناداری نیز نشان می‌دهد. یافته‌های این پژوهش با نتایج فتحی و همکاران (۱۴۰۲) که به شناسایی ابعاد شایستگی حرفه‌ای معلمان در تراز جمهوری اسلامی ایران پرداخته و ۴ بعد، ۱۹ مؤلفه و ۹۶ خرده‌مؤلفه استخراج کرده‌اند، هم‌سو است. همچنین، با مطالعه یارمحمدی منفرد و همکاران (۱۴۰۲) بر اثربخشی معلمان تربیت‌بدنی (با ۸ بعد شامل ویژگی‌های شخصیتی، اخلاقی، عاطفی، جسمانی، ارتباطی، حرفه‌ای، علمی-تخصصی، تدریس و ارزیابی) و مشایخی‌پور و همکاران (۱۴۰۲) بر ویژگی‌های روان‌شناختی معلمان پایه اول (اخلاق، انضباط، توانمندی روان‌شناختی، خلاقیت، رفتار کلاسی، سلامت روان، مهارت بیانی و تعامل) همخوانی دارد.

این موضوع توجه دارند و می‌کوشند تا با شناخت تفاوت‌های فراگیران حاضر در کلاس درس را به نحوی طراحی و ارائه کنند که همه دانش‌آموزان به‌رغم توان متفاوتی که دارند به حداکثر پیشرفت ممکن دست یابند. این باره مدیر می‌گوید: "وجود تفاوت‌های فردی بین دانش‌آموزان از نظر هوش، شخصیت استعداد پیشرفت تحصیلی وضعیت اقتصادی و اجتماعی و قدرت یادگیری مطالب و... یکی از مهم‌ترین مسائلی هست که معلمان در کلاس‌های خودشان با آن مواجه‌اند؛ چراکه معلمان به تجربه دریافته‌اند که شیوه برخورد و پیروی از به روش تدریس خاص نمی‌تونه برای همه دانش‌آموزان به طور یکسان مفید باشه."

۳،۲۴ شناخت و کشف استعدادها

ضرورت شناسایی و کشف استعدادها اسناد بالادستی نظیر سند «چشم‌انداز جمهوری اسلامی ایران ۱۴۰۴» نقشه جامع علمی کشور سند تحول بنیادین آموزش و پرورش و سند راهبردی کشور در امور نخبگان مورد توجه قرار گرفته است. معلم به‌عنوان رکن اصلی تعلیم و تربیت با شناسایی و کشف استعداد دانش‌آموزان نه تنها در اجرای فرآیند آموزش می‌تواند قدم مهمی برداشته باشد، بلکه مسیر موفقیت دانش‌آموز را هموارتر می‌کند. در این باره یکی از مشارکت‌کنندگان می‌گوید: "ما معلمی داشتیم که با کشف استعداد دانش‌آموزش آینده شغلی خوبی برای دانش‌آموزش رقم زد الان بعد از چند سال وقتی دانش‌آموز رو می‌بینم راضی از شغلش و همیشه می‌گه خانم ... باعث شد من به این علاقه‌ام پی ببرم و همیشه در حق معلمه دعا میکنه."

ارزشیابی روشن و بدون غرض‌ورزی از عملکرد دانش‌آموزان هدف نهایی تعلیم و تربیت دستیابی شاگرد به درک عمیقی از مفاهیم آموزشی آن دوره است؛ بنابراین یکی از وظایف اصلی معلم این است که دائماً میزان یادگیری دانش‌آموز خود را محک بزند، بازخوردهای لازم را ارائه کرده و در صورت نیاز روش تدریس خود را تغییر دهد هر چقدر این

توجه به نیازهای فردی و فرهنگی دانش‌آموزان و تعامل سازنده با ذی‌نفعان، یادگیری معنادار را تسهیل می‌کنند. نتایج پژوهش بر لزوم بازنگری در برنامه‌های تربیت معلم، گزینش و آموزش ضمن خدمت تأکید دارد تا شاخصه‌های اثربخشی (مانند تفکر تأملی، انعطاف‌پذیری و حساسیت فرهنگی) تقویت شود. پیشنهاد می‌شود پژوهش‌های آتی به مقایسه دیدگاه معلمان و مدیران یا بررسی تأثیر این ویژگی‌ها بر عملکرد دانش‌آموزان در بافت‌های چندفرهنگی بپردازند و سیاست‌گذاران از یافته‌ها برای تدوین برنامه‌های درسی بومی‌شده بهره‌گیرند. این پژوهش گامی در جهت ارتقاء کیفیت آموزش ابتدایی و تحقق اهداف سند تحول بنیادین است.

با توجه به یافته‌های پژوهش که از دیدگاه مدیران مدارس ابتدایی شهر ارومیه به دست آمده است، پیشنهاد می‌شود مدیران مدارس با اعطای آزادی عمل بیشتر به معلمان اثربخش، برگزاری نشست‌ها و کارگاه‌های آموزشی همکارمحور را تسهیل کنند و موانع اداری را کاهش دهند. همچنین، با به‌کارگیری معلمان اثربخش و زبده در نقش‌های کلیدی آموزشی و ارائه آموزش‌های تخصصی به همکاران اداری در خصوص شرایط واقعی کلاس درس، آگاهی و هماهنگی لازم را تقویت کنند. مدیران می‌توانند با ایجاد پیوند مستمر بین معلمان و اساتید تعلیم و تربیت، سازوکارهایی برای ادامه تحصیل و به‌روزرسانی علمی معلمان فراهم آورند؛ غنی‌سازی محیط‌های آموزشی از طریق بهبود زیرساخت‌ها و کتابخانه‌های مدارس را در اولویت قرار دهند؛ برنامه‌های بازآموزی و آموزش ضمن خدمت معلمان را با رویکردی مدون، هدفمند و متناسب با نیازهای عملی (به‌ویژه در دوره‌های تابستانی) بازطراحی کنند و درنهایت، با پیگیری کاهش تعداد دانش‌آموزان در کلاس‌ها، هماهنگی طرح‌های آموزشی با زمان‌بندی درسی و تعدیل حجم محتوا، دغدغه‌های زمانی معلمان را به حداقل برسانند تا زمینه اجرای مؤثرتر عناصر برنامه درسی فراهم شود.

رزی و همکاران (۱۴۰۰) نیز با شناسایی ۷ بعد (ویژگی‌های شخصیتی، ساحت‌های تربیتی، کاراندیشی، صلاحیت‌ها، تدریس مؤثر، مدیریت کلاس و نظارت و ارزشیابی) و شمشیری و همکاران (۱۴۰۰) در آموزش مجازی (حضور شناختی، اجتماعی و تدریس) بر ابعاد مشابهی تأکید کرده‌اند. مطالعات مقدم (۱۳۹۹) و رزی و همکاران (۱۳۹۷) نیز بر نقش دانش، مهارت‌ها، نگرش‌ها و ویژگی‌های شخصیتی در اثربخشی معلمان و ارتباط آن با اسناد بالادستی اشاره دارند. با این حال، پژوهش حاضر با تمرکز بر عناصر برنامه درسی و دیدگاه مدیران در بافت محلی، بر انعطاف‌پذیری معلمان در تطبیق اهداف و محتوا با تنوع فرهنگی تأکید بیشتری دارد که در مطالعات پیشین کمتر مورد توجه قرار گرفته است.

از منظر الگوی اکر (۲۰۱۰)، یافته‌ها نشان می‌دهند که معلمان اثربخش هسته مرکزی برنامه درسی (اهداف و محتوا) را با سایر عناصر (روش‌های تدریس، ارزیابی، محیط یادگیری و تعاملات) هم‌سو می‌کنند. معلمان اثربخش پیش از تدریس به مطالعه محتوا، برانگیختن کنجکاوی و فراهم کردن وسایل می‌پردازند؛ در حین تدریس از روش‌های دانش‌آموزمحور، ارتباط‌دهی مفاهیم و فناوری‌های نوین بهره می‌گیرند و پس از تدریس با تحلیل رویدادها و پیگیری یادگیری، ارزیابی سازنده انجام می‌دهند. این ویژگی‌ها با نظریه یادگیری سازنده (تأکید بر مشارکت فعال دانش‌آموزان)، نظریه خودتعیینی (تقویت انگیزه از طریق خودمختاری و شایستگی) و رویکرد تجربی کلب (فرصت تجربه عملی) همخوان است. همچنین، توجه به تفاوت‌های فردی، مدیریت منابع و روابط و ایجاد محیط غنی و امن، نشان‌دهنده رهبری آموزشی معلم به‌عنوان تسهیل‌گر یادگیری است.

در مجموع، از دیدگاه مدیران مدارس ابتدایی ارومیه، معلم اثربخش ترکیبی از شایستگی‌های حرفه‌ای، شخصیتی و مدیریتی است که عناصر برنامه درسی را به‌طور منسجم اجرا می‌کند. این معلمان با خلاقیت در تدریس، ارزیابی منصفانه،

منابع

- اژدری فام، ناصر؛ فرج الهی، مهران؛ سرمدی، محمدرضا و محبوبی، طاهر (۱۳۹۹) سنتز پژوهی برنامه درسی مبتنی بر یادگیری همراه با تأکید بر الگوی اکر در آموزش عالی. فصلنامه علمی پژوهش در یادگیری آموزشگاهی و مجازی، ۸(۱)، ۵۵-۶۸.
- پورظهیر، علی تقی؛ امین فر، مرتضی و باقری، سیفعلی (۱۳۸۸). بررسی و مقایسه اثربخشی معلمان جذب شده از نهضت سوادآموزی و معلمان جذب شده از آموزش عالی و مراکز تربیت معلم در دوره ابتدایی. فصلنامه تحقیقات و مدیریت آموزشی، ۱، ۳۷-۵۱.
- جاویدمقدم، مریم (۱۳۹۹). معلم اثربخش: مروری بر بررسی مؤلفه های معلم اثربخش در ابعاد مختلف و ارتباط متقابل اثربخشی معلم و مهارت سواد اطلاعاتی. نشریه علمی رویکردهای پژوهشی نوین مدیریت و حسابداری، ۴(۱۳)، ۱۷۱-۱۸۳.
- رزی، جمال، امام جمعه، محمدرضا و احمدی، غلامعلی. (۱۳۹۷). ارائه مدلی برای معلم اثربخش و بررسی تناسب آن با استلزامات اسناد بالادستی نظام آموزش و پرورش ایران. پژوهش در برنامه ریزی درسی، ۱۴(۵۵)، ۱۴-۱.
- رزی، جمال؛ امام جمعه، محمدرضا؛ احمدی، غلامعلی؛ و صدق پور، بهرام صالح (۱۳۹۹). شناسایی ابعاد و مؤلفه های معلم اثربخش دوره ابتدایی ایران: پژوهش ترکیبی. پژوهش های آموزش و یادگیری، ۱۴(۱)، ۲۹-۱۵.
- رضوانی، امین؛ عرفانی جزی، مریم؛ و پریش، فریدون (۱۴۰۰). مروری بر ابعاد و مؤلفه های معلم اثربخش و کارآمد در آموزش و پرورش.
- راهبردهای نو در روان شناسی و علوم تربیتی، ۱۰(۳)، ۱۲-۲۴.
- سبحانی نژاد، مهدی و زمانی منش، حامد (۱۳۹۱). شناسایی ابعاد معلم اثربخش و اعتبار سنجی مؤلفه های آن توسط دبیران دوره متوسطه شهر یاسوج. پژوهش در برنامه ریزی درسی، ۳۲(۹)، ۱-۱۲.
- شمشیری، شفیعی سروستانی؛ و میرغفاری، جوانمرد (۱۴۰۰). شناسایی ویژگی های معلم اثربخش در آموزش مجازی دوران کرونا- رویکرد فراترکیب. نوآوری های آموزشی، ۲۰(۴)، ۱۰۵-۱۳۰.
- عقیلی، جلیل (۱۳۸۸). بررسی ویژگی های معلم اثربخش از دیدگاه معلمان و دانش آموزان پسرانه مقطع متوسطه شهر نور. پایان نامه کارشناسی ارشد، دانشکده روان شناسی و علوم تربیتی، دانشگاه شهید بهشتی.
- فتحی، مصومه؛ سعدی پور، اسماعیل؛ ابراهیمی قوام، صغری؛ و دلاور، علی (۱۴۰۲). شناسایی ابعاد و مؤلفه های شایستگی حرفه ای معلمان و ارائه مدل مفهومی در تراز جمهوری اسلامی ایران. فصلنامه علمی تربیت اسلامی، ۱۸(۴۶)، ۱۲۵-۱۴۶.
- مشایخی پور، مصطفی؛ نصری، صادق؛ و درتاج، فریبرز (۱۴۰۲). شناسایی و اعتباریابی ویژگی های روان شناختی معلم اثربخش پایه اول دوره ابتدایی ایران: پژوهش ترکیبی. روان شناسی فرهنگی، ۷(۱)، ۴۹۳-۴۷۵.
- مولودی، سیامند؛ مجلل چوبقلو، محمدعلی؛ ملکی آوارسین، صادق؛ و زرین دانشور، هریس (۱۴۰۰). طراحی برنامه درسی پژوهشگری دبیران دوره دوم متوسطه براساس الگوی

وزارت آموزش و پرورش (۱۳۹۰). سند تحول بنیادین در آموزش و پرورش. تهران: انتشارات دبیرخانه شورای عالی آموزش و پرورش.

یارمحمدی منفرد، سعید؛ عزیزیان کهن، نسرين؛ و خوئینی، پریسا (۱۴۰۲). ساخت و اعتباریابی ابزار ارزیابی معلم اثربخش تربیت‌بدنی. مطالعات آموزشی و آموزشگاهی، ۱۲(۱)، ۳۱۱-۳۳۸.

اکر، دوماه‌نامه علمی-پژوهشی رهیافتی نو در مدیریت آموزشی، ۱۲(۵)، ۱۱۴-۱۳۲.

وزارت آموزش و پرورش (۱۳۹۰). سند برنامه درسی ملی جمهوری اسلامی ایران. تهران: انتشارات دبیرخانه طرح تولید برنامه درسی ملی.

- Anthony, G., & Walshaw, M. (2009). Characteristics of effective teaching of mathematics: A view from the West. *Journal of Mathematics Education*, 2(2), 147-164.
- Coe, R., Aloisi, C., Higgins, S., & Major, L. E. (2014). What makes great teaching? Review of the underpinning research. Sutton Trust.
<https://www.suttontrust.com/wp-content/uploads/2014/10/What-Makes-Great-Teaching-REPORT.pdf>
- Coe, R., Aloisi, C., Higgins, S., & Major, L. E. (2015). *Developing teachers: Improving professional development for teachers*. Sutton Trust.
- Harris, S. B. (Ed.). (2018). *Effective teaching: Educators' perspective of meaning making in higher education*. Information Age Publishing.
- Istiyono, E., Kartowagiran, B., Retnawati, H., Kistoro, H. C. A., & Putranta, H. (2021). Effective teachers' personality in strengthening character education. *International Journal of Evaluation and Research in Education (IJERE)*, 10(2), 512-521.
<https://doi.org/10.11591/ijere.v10i2.21629>
- Ramos, A. L. A., Dadiz, B. G., & Santos, A. B. G. (2020). Classifying emotion based on facial expression analysis using Gabor filter: A basis for adaptive effective teaching strategy. In *Computational Science and Technology* (pp. 469-479). Springer Singapore.
- Sims, S., & Fletcher-Wood, H. (2021). Identifying the characteristics of effective teacher professional development: A critical review. *School Effectiveness and School Improvement*, 32(1), 47-63.
<https://doi.org/10.1080/09243453.2020.1772841>
- Van den Akker, J. (2010). Curriculum perspectives: An introduction. In J. van den Akker, W. Kuiper, & U. Hameyer (Eds.), *Curriculum landscapes and trends* (pp. 1-10). Kluwer Academic Publishers.
- Young, S. (2018). Teacher retention and student achievement: How to hire and retain effective teachers. *The Delta Kappa Gamma Bulletin*, 84(3), 16-21.